

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge trvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi tam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštno proste.

Prestolonaslednik poveljuje v Bukovini in Galiciji.

Kdaj in kako je prositi za odpis zemljiškega davka.

Zemljiški davek je odmerjen po čistem katastrskem donosu in če se zaradi kake prirodne uime, t. j. nesreče, ki je kmetovalec sam ni zakrivil, pridelak znatno zmanjša, oziroma se deloma ali popolnoma izgubi, je naravna posledica, da kmetovalec ne more plačati vsega zemljiškega davka, ker ni imel tiste dohodka, ki je podlaga za odmerjenje zemljiškega davka. V tem slučaju se zemljiški davek ves ali deloma odpiše po državnem zakonu z dne 12. julija 1. 1896, a le s pogojem, da se poškodba na zemljiških pravočasno prijavi pristojni oblasti in se obenem zaprosi za odpis davka.

Ker se naši kmetovalci malokdaj brigajo za določila tega zakona, zato dostikrat po nepotrebnem plačajo precej znatne svote zemljiškega davka, dasi jim je bil velik del pridelka brez njihove krivde uničen po raznih uimih.

Tudi letos se bo, kakor vsako leto, semtertja pripetila na zemljiških kaka nesreča, in zato že sedaj kmetovalce vnovič opozarjamo na koristi, ki jim jih nudi ta zakon.

Pri kmetijah nastane pravica do odpisa zemljiškega davka, če je bil na majhnih parcelah, ki merijo do 4 ha, uničen vsaj četrti del prirodnega donosa vsled poškodbe po toči, vodi, ognju, miših ali po trtni uši. Pri večjih posestvih nastane ta pravica, če je bil pridelek vsaj na 1 ha poškodovan. Vsled poškodbe po suši, pozehi (slani), škodljivih mrčesih in škodljivih glivah pa pristaja do odpisa zemljiškega davka, če znaša poškodba vsaj četrtino prirodnega donosa vseh parcel, ki leže v enoinisti davčni občini.

Vsako poškodbo na prirodnem donosu, ki se za njo more prositi odpis davka, mora posestnik poškodovane parcele ali njegov pooblaščenec — da ne izgubi pravice do odpisa davka — v osmih dneh potem, ko je zapazil škodo, naznaniti davčnemu oblastvu prve stopnje (okrajnemu glavarstvu, davkariji, ali davčni okrajni komisiji). Za pooblaščenca lastnika poškodovane parcele se štejejo: zakonski drug, varuhi, zakupniki ali uživalci zemljišč, pooblaščen kmetijski uradniki in pa župani občin.

Poškodbo, ki se zaradi nje prosi za odpis zemljiškega davka, more torej vsak za-se ali po svojem pooblaščenec naznaniti; more jo pa naznaniti tudi več zemljiških posestnikov skupaj, ki naznanilo vsi podpišejo, ali pa jo more naznaniti župan za vso občino. Ker so vse take poškodbe manj ali več v celi občini, zato je najbolje župana naprositi, da poškodbo naznani; vendar priporočamo zadevo zasledovati in če župan svoje dolžnosti ne stori, naj vsak za-se ali vsi prizadeti skupaj vložijo naznanilo. Naznanilo škode in druge vloge, ki se tega tičejo, so koleka proste.

Promet s krompirjem.

Na podlagi cesarske naredbe z dne 10. oktobra 1914 je izšla dne 4. avgusta 1916 ministrska naredba glede prometa s krompirjem letošnjega pridelka. Danes prinašamo glavno vsebino te naredbe; pezneje se bomo, kolikor bo treba, podrobnejše pečali z njo.

Prijava potrebnega krompirja.

§ 1 te naredbe pravi: Občine, katere za prehrano domačega prebivalstva pridelajo premalo krompirja, morajo politični okrajni oblasti naznaniti množine krompirja, ki ga primanjkuje in sicer v dveh rokih: a) najpozneje do 25. avgusta 1916 se mora naznaniti, koliko krompirja se rabi do 1. aprila 1917, in obenem se naj vsaj približno naznani množina, ki se bo rabila za dobo od 1. aprila naprej; b) najpozneje do 15. januarja 1917 se mora natančno naznaniti množina krompirja, ki se bo rabila v občini za dobo od 1. aprila naprej. Občine z lastno ustavo, to so na Spodnjem Štajerskem mesta Maribor, Celje in Ptuj, morajo svoje tozadevne potrebe naznaniti naravnost cesarski namestniji.

Občine morajo (§ 2) pri preračunanju potrebne množine jemati v poštev vporabljene množine krompirja v prejšnjem letu; ako pa se mora v kakem posameznem slučaju ravnati po kakem drugem ključu, se mora to v uradni vlogi navesti. Pri prvem naznanilu mora občina navesti: 1. število prebivalstva v občini, približno množino krompirja, ki se je (ali bo) letos pridelal v občini, in 3. množino krompirja, ki

se porabi za krmo živine ter število in vrsto živine, kateri se krompir poklada.

Pridelek in vporaba doma pridelanega krompirja.

Vsakdo, kdor je na svoji ali v najem vzeti nji- vi (§ 4) do dne 15. oktobra 1916 izkopal krompir, je dolžan, tekom osem dni potem, ko je krompir spravil z njive, pri občini naznaniti: 1. obseg njiv, na katerih je pridelal krompir; 2. množino pridelanega krompirja po stotih (100 kg), kakor tudi kje in kako je krompir shranjen; 3. število in vrsto živine, kateri se poklada krompir; 4. koliko krompirja bo rabil do novega pridelka za živež in živalsko krmo in 5. koliko ga bo rabil za seme. Kdor krompir izkoplje še le po 15. oktobru (§ 5), mora takoj pri občini podati gornje poročilo. Občine morajo naznaniti glede resničnosti podatkov preiskati in vsa naznanila naj- uvozneje do 30. oktobra skupno odposlati okrajnemu glavarstvu (§ 6).

Razdelitev potrebnega krompirja.

Razdelitev potrebnega krompirja se bo vršila po uradno določenem načrtu. Seveda se mora vsake- mu lastniku krompirja prepustiti toliko krompirja, da ga bo imel za hrano družine in krmo živine dovolj. Politična oblast sme posamezni občini ali skupini po- sestnikov predpisati množino odvišnega krompirja, ki ga morajo oddati. Politična oblast bo v svrhu pokrit- ja potreb odvišni krompir zahtevala, oziroma istega zasegla.

Zahtevani (odvišni) krompir se ne sme prostovoljno prodati.

§ 8 te naredbe določa, da je krompir, katerega je okrajna politična oblast zahtevala za se, z dnem, ko se dostavi tozadevni uradni odlok, zasežen, to se pravi, ne sme se nikam drugam prodati, kakor poli- tični oblasti ali vojno-žitno-prometnemu zavodu. Od- višna (zahtevana) množina krompirja se ne sme na vporabiti, ne pokrmiti in ne prostovoljno kakor tudi prisilno prodati komu drugemu, kakor je to določila oblast.

Nakupoval se bo krompir po občinah. Prevzel se bo krompir najpozneje do 31. maja 1917. Lastnik

LISTER.

O tretih kmetijah.

Prilika iz naše dobe.

Oče je imel tri sinove in tri kmetije. Sinovi so bili dobri, kmetije so bile bogate. V jeseni, ko je istje odpadlo, je zbral oče sinove na griču, odkoder so se videli tri kmetije in je dejal:

„Lepe so te tri kmetije in blagor mu, ki jih bo znal izkoristiti. Dober gospodar: kmetije se bodo še razširile in obogatile; slab gospodar: kmetije se bodo zožale in pobračile. Rad bi imel, da sledite mo- jim naukom in nadaljujete moj trud. Ne branim pa, ki silite v svet, da bi se izučili boljšega gospodarstva. Pomnite pa: Blagoslov božji je nad kmetijo, ako so božje zapovedi v nji!“

Tako je rekel in preden je stopil najstarejši sin, rekoč: „Oče, grem in se vrnem o Vstajenju. Ko bo začela pomlad, zagospodarim na kmetiji.“

Oče ga je blagoslovil in najstarejši je izginil v dolini.

Nato je stopil srednji sin k očetu, rekoč: „O- če, grem in se izučim, da povečam kmetijo. O novem letu se vrnem in z novimi nazori zagospodarim na

kmetiji.“

Oče ga je blagoslovil in srednji sin je izginil v dolini.

Razžalostil pa se je očetov obraz, ko je videl edino najmlajšega sina pred seboj. Pri sebi je dejal: Zapustila sta me, da se vrneta bogatejša. Zdi se mi pa, da vidim berača, ki se vračata po blatni cesti. Stopil je k najmlajšemu in dejal: „Ali me tudi ti zapustiš, najmlajši?“

Najmlajši pa je stopil k očetu, rekoč: „Kako naj Vas zapustim, oče? Vedno ste mi bili dobri in ste me le dobro učili. Obogateli ste po svojih nazorih in zakaj bi jim jaz ne sledil? Ostal bom pri Vas in še danes naj postanem gospodar na kmetiji.“

S solzami v očeh ga je oče objel in mu dal eno kmetijo.

Ko se je nagibal štiridesetdanski post k večeru in so zvonovi peli po dolini, se je vrnil najstarejši sin. Ni se zahvalil očetu, ko je zagospodaril na kmetiji in ni vprašal očeta za svet; kajti tako se je izučil in izobrazil v svetu. Pozabil je na očetove besede o božjem blagoslovu in se ni odkril, ko je zvonil poldan v dolini. Njegovi podložniki so točili solze, ko je firjal dolgove; njegovi prijatelji pa so mu napr-av- li, ker je ljubil narod in napredek. Reševal je ljudi rimskega jarma in jih vodil na pot prostosti. Delil je veselje in zabavo, za solze pa ni hotel biti odgovoren. Ko pa je tako dobrote delil, je kmetija samevala

in zidovje je pokalo; dolgovi pa so rasli kakor zelen bršljan.

Ko je Silvestrov zvon pozdravil novo leto, se je vračal srednji sin. Njegov korak ni bil gotov in tudi pot je bila preozka. Ko je zagospodaril, ni nič vprašal očeta; tudi zahvalil se ni. V svetu so ga učili, da oče ni višji od sina, ampak vsi ljudje so po- polnoma enakovredni enega veselja. Krivično je raz- deljeno veselje na zemlji in zemlja sama krivično ro- di. Majnik pride in razdeli bogatijo med reveže in revščino med bogatine. Treba je namreč veselja in vživanja; kajti ni še potrdila, da je za grobom kaka bodočnost. Živel je srednji sin po naukih iz sveta: zajemal je s kupa in plačeval. Dobro so se imeli, ki so delili revščino z njim. Sirota iz vasi, ki ni bila deležna njegove radodarnosti, ga je rešila iz cestne- ga jarka.

Najmlajši pa je bil hvaležen očetu. Vabil ga je na kmetijo in ga prosil nasvetov. Kmetija pa je bo- gatela, ker so bile božje zapovedi v nji. Reveži, ka- terim ni bila odtegnjena njegova roka, so ga blagro- vali. Ko je zvonilo na vasi, je snel klofut in hvalil Gospoda za življenje. Ni le ljubil napredka, ampak tudi delal je zanj. Vstanovil je različna društva za ljudsko izobrazbo in jih podpiral. Njegove besede so bile: vera, narod in treznost. Žel je zato spoštovanje in zaupnost. Dokaz, da se ni motil v svojih nazorih, je bilo veselo srce in jasen obraz.

mora zahtevani krompir pripeljati do bližnje postaje ali do kraja, ki je določen za oddajo (§ 10). Krompir mora biti zdrav, snažen in vžiten. Ako kak posestnik zahtevanega krompirja prostovoljno ne pripelje na določeni kraj (§ 11), mu ga sme politična oblast prebrati, odzvati in odpeljati na njegove stroške. Občine morajo krompir, ki ga dobijo od politične oblasti (§ 13), oziroma vojno-žitno-prometnega zavoda, prevzeti in primerno razdeliti med občane.

Vporaba krompirja.

§ 14 pravi, da lahko notranji minister in z njegovim dovoljenjem tudi deželne politične oblasti določijo splošno ali pa samo za določene kraje uravnavo uporabe krompirja za prehrano prebivalstva. Občine morajo tako uravnavo v svojem okolišju izpeljati. Minister za notranje zadeve lahko sporazumno z poljedelskim ministrom ukrene, v koliki meri se sme krompir pokladati živini (§ 15). Uporaba krompirja za napravo spirita je v obrtnih prepovedana (§ 16).

Do kedar se mora krompir izkopati.

Vsak, kdor je sadil letos krompir, mora istega pravočasno spraviti domov (§ 18). Če ga sam ne more pravočasno spraviti, mora to naznaniti občini, da ga ista da izkopati. Posestnik mora plačati stroške spravljajša. Krompir se mora tudi skrbno shraniti.

Razpošiljanje krompirja.

Razpošiljati se sme krompir od 1. septembra, ko stopi ta naredba v glavnem v veljavo, po železnici v množinah nad 100 kg samo z dovoljenjem politične oblasti (§ 20). Pod 100 kg pa se sme razpošiljati brez dovoljenja.

Najvišje cene.

Najvišje cene bo določil minister notranjih zadev sporazumno z drugimi ministri (§ 22). Te cene se bodo v bližnjih dneh objavile. Dokler se ne objavijo, veljajo sedajne, od okrajnih glavarstev določene cene.

Semenski krompir.

Kar se tiče semenskega krompirja, se bodo cene, promet in vse drugo uredilo po določenih, ki jih še izda poljedelski minister (§ 23).

Sodelovanje občin.

Kakor pri vseh drugih zasegah, mora tudi pri uravnavi prometa s krompirjem občina sodelovati (§ 24).

Kazenska določila.

Prestopki te naredbe se bodo od politične okrajne oblasti kaznovali z globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev (§ 25).

Dostavek: Krompir forej splošno ni zasežen, ampak samo tiste odvišne množine, katere so se občini naznanile in ako jih je politična oblast zahtevala. Krompir se sme slobodno uporabljati in pokladati živini. Dokler od oblasti ne dobiš uradnega odloka, da je krompir zasežen, moreš z njim prosto razpolagati. Oblast pa sme, ako bi bila potrebna, uporabo krompirja urediti kakor je urejena uporaba žita. Velevažno bo pri izvrševanju te odredbe naznanilo pridelavnega krompirja. Nihče v naših krajih približno ne ve, koliko tehta pridelani krompir. Krompir se naklada na voz in se kar v velikem spravlja v kleti. Tudi časa ni za to, da bi se krompir tehtal. Odslej bo drugače: kdor bo hotel vsaj približno vedeti, koliko krompirja je pridelal, bo moral napraviti

Oče je z veliko žalostjo gledal na kmetiji dveh starejših sinov, ju opominjal in ju učil. Nauk iz tujine je premagal očetov opomin in zasmeh je donel očetu na uho.

Vzdignil pa se je najmlajši in prišel k očetu, rekoč: „Teško mi je, ko vidim zasmeh namesto hvaležnosti in propadanje kmetij, namesto blagoslanja. Pojdem in ju spreobrnem, dokler jima ne zazvoní — zadnja ura.“

Oče je blagoslovil njegov namen. Sin pa je odšel v dolino in obiskal brata.

Najstarejšega ni bilo doma. Sedel je v gostilni in napival rodoljubom in živio-klical napredku. Ko je vstopil najmlajši, je prekinil svoj govor, pogledal po rodoljubih in po bratu, pa je dejal: „Poglejte ga — nazadnjaka in izdajalca!“

Ko bi trenil, se močje spogledajo, skočijo izza mize in planejo na najmlajšega. „Ven iz poštene družbe! Smrt izdajalcu! Živel napredek!“ — In potisnili so ga ven na cesto in metali kamenje za njim.

Sel je in obiskal drugega brata. Ni ga bilo doma. Delil je premoženje z lenuhi, ki niso imeli žulja na rokah in jim govoril pri bogati mizi o trdem kruhu delavskih mas.

Ko je vstopil najmlajši, je prekinil svoj govor, pogledal po svojih gostih, pa je dejal: „Poglejte ga,

vsaj poskusno tehtanje, n. pr. koliko tehta en jerbis, en vagan ali en voz krompirja, kajti drugače se mu bo lahko zgodilo, da ga bo priznal mnogo več, kot ga ima, kar bi se pozneje seveda ne dalo več popraviti. Važno je tudi, da se pri naznanilu ne zamolči nobene glave živine, tudi rsov, kokoši, rac, gosk, pur itd. ne, da bo oblast videla, koliko krompirja se uporabi za krmo živine.

§ 9 te naredbe določa, da se mora (od glavarstva ali vojno-žitnega zavoda) odvzeti krompir najpozneje do 31. maja 1917. Vprašanje nastane, kdo bo trpel škodo pri krompirju. Saj je znano, da krompir rad gnije in postane lažji. Na spomlad bo treba cene primerno zvišati (kar pa se bo, kakor se nam na merodajnem mestu zatrjuje, tudi uredilo). Želeti bi tudi bilo, da se krompir, kjer je nakopičen v večjih množinah, prej odvzame. V okrajih, kjer so okrajna glavarstva (Maribor, Ptuj) že poprej odredila promet s krompirjem, ostanejo v glavnem določila politične oblasti v veljavi, dokler ne bo cesarska namestnica izdala na podlagi ministrske odredbe podrobna izvršilna določila. Mogoče je, da se odvišnega krompirja sploh ne bo zaseglo, ker je pričakovati, da se bodo potrebe glede krompirja z neprisilnim nakupom uredile. Naš list bo v tej zadevi vse potrebne podrobnosti pravočasno objavil, tako da se ni treba nikomur glede zasege krompirja prav nič razburjati ali verjeti izmišljenim govoricam.

Ohranitev sadja in sočivja brez sladkorja

O konserviranju sadja smo že veliko govorili in pisali. Vsaka boljša gospodinja, ki se je zadnja leta le količkaj zanimala za to sadno uporabo, je imela dovolj prilike, da se je poučila o temeljnih načinih konserviranja živil sploh, posebno pa sadja in zelenjavi. Žal, da se v praksi velika večina drži še starega kopita in dela slepo po receptih in pri tem porabi veliko preveč sladkorja. Vse take gospodnje so danes, ko nam je sladkor tako pihlo odmerjen, v prav veliki zadregi. Njim so v prvi vrsti namenjene te vrstice.

Najprej moramo povdarjati, da dandanes vobče sladkorja ne smatramo več za ohranjajoče sredstvo, ampak le za več ali manj potreben dodatek, ki naj izboljša sadju okus in poveča njegovo redilno vrednost. Znanstveno je že davno dokazano in neštokrat preizkušeno, da se vsa živila lahko konservirajo brez vsakega dodatka, bodisi kateregakoli ohranjajočega sredstva, torej tudi brez sladkorja. Seveda je potrebno, da se lotimo dela s pravim umevanjem življenjskih pojavov, ki pridejo v poštev pri tem važnem predmetu in ki so razmeroma prav lahko razumljivi.

Pred vsem si moramo enkrat za vselej zapomniti temeljno pravilo, da kvarjenje sadja (gniloba, plesen, kipeenje in kisanje) povzročajo razna s prostimi očmi nevidna, torej sila majhna bitja — rastlinice, ki jim pravimo glivice. Njihovo seme — imenovano: tros — se nahaja v neizmernem številu na sadju samem, na vseh predmetih, ki pridejo v dotiko s sadjem in v zraku, tako da ga skoro ni prostora na zemlji, kjer bi bili varni pred njim. Nevidne glivice so torej edini vzrok, da sad zgnije, ukuhanu sadje splesni, sladki sadni sok kipi in se napolned skisa. Iz tega sledi drugo velevažno pravilo, da mora vse naše prizadevanje pri konserviranju sadja stremiti za to, da pogubno delovanje glivic oviramo ali pa popolnoma preprečimo. Za to imamo brez sladkorja dve imenitni sredstvi, ki sta nam vedno na razpolago, ki sta poceni in popolnoma zanesljivi.

1. Skodljive glivice potrebujejo za razvoj in svoje delovanje veliko vlage — vode. Zato razdenejo posebno hitro vsa sočna, vodena živila, kakor je ravno sadje, ki ima povprečno 80 do 85% vode v sebi. Ako pa iz sadja odpravimo precejšen del (do dve tre-

skopuha in pobožnjaka!“ Ko bi trenil, se močje spogledajo, skočijo izza mize in planejo na najmlajšega. „Ven iz poštene družbe! Smrt bogatinu in podrepičku!“ Potisnili so ga ven na cesto in metali kamenje za njim.

Zalosten se je vrnil najmlajši sin pred očeta: „Hotel sem rešiti nju in kmetiji, pa je že žalibog — prepozno.“

Oče je otrnil solzo in dejal: „Hiša, ki se maje, je blizu padea in hrast, katerega črvi razjedajo, že kmalu strohni. Kmetiji razpadeta sicer, a ob zadnji uri bom plačal dolgove in dal kmetiji Tebi, ki si dobro gospodaril. Združil boš tri kmetije v veliko eno kmetijo in srečen boš, dokler boš šel po ti poti!“

Oče ni nič več svaril in najmlajši ni šel več v dolino.

Cez leto dni je prišlo novo Vstajenje. Kekor je zagospodaril najstarejši sin štiridesetpostnega dne zvečer, ko so zvonovi peli, tako je tega dne dogospodaril in povezal culico. Kakor je zagospodaril srednji sin starega leta dan, ko je Silvestrov zvon pozdravljal novo leto, tako je tega dne dogospodaril in povezal culo.

Obe kmetiji pa je dobil najmlajši sin, najvrednejši in je tako imel tri kmetije ali eno samo veliko kmetijo.

tjni) vode, s tem ustavimo kvarljivo delovanje glivic in sadje se ohrani.

Kako pa odpravimo iz sadja preobilo vode? — Tako kakor iz sveže trave in drugih pridelkov, ki bi jih glivice istotako prav naglo uničile, ko bi jih neposušili. Sušenje sadja je najpreprostejši in najcenejši način konserviranja brez sladkorja. Suhega sadja si vsakdo lahko pripravi za svojo potrebo bodisi na deželi ali v mestu. Suho sadje ni prav nič manj vredno kakor kako drugače in s sladkorjem konservirano. Ako ga skuhamo in po potrebi nekoliko osladimo, je ravno tako okusno in redilno kakor najfinjši kompot. Kuhano suho sadje je pa tudi kar brez sladkorja zdrava in tečna hrana za zdrave in bolne.

Letos nam posebno kaže sadje sušiti; ne samo zato, ker nimamo sladkorja, ampak tudi zato, ker ga je izredno malo in s sušenjem se najbolje uporabi, ker se tvarine nič ne izgubi. Letos ne bomo nič lupili in trebili, ampak posušili vse v koži, k večjemu zrezano na krljce.

Ravno tak uspeh, kakor pri sušenju, dosežemo, ako sadje razkuhamo v kašnatu tvarino in potem tako dolgo ukuhavamo, t. j. izparivamo vodo, da se močno zgosti. Tudi te sadne tvarine, ki smo ji vzeli veliko vode, glivice ne morejo lahko pokvariti, posebno če jo spravimo v primernih posodah na suh, in hladen prostor. Na ta način dobimo zelo okusno, tečno in zdravo sadno mezgo, ki bi morala prav povsod priti tudi pri nas do take veljave, kakor jo ima po drugih deželah. Povdarjati moram tudi tukaj, da letos ne bo kazalo sadja za sadno mezgo lupiti ali tlačiti skozi sito ter zametati toliko dobre tvarine — kar lepo oprano in obsušeno sadje celo ali pa zrezano v lonce ali v kotel!

Poleg suhega sadja je sadna mezga najvažnejša sadna conserva, ki se izvrstno obnese brez sladkorja zlasti iz češpelj in jabolk.

2. Vse se pa ne da posušiti, nekaj sadja bi vendar radi ukuhali kot kompot in sadne pijače bi tudi radi imeli. To pa gotovo ne gre brez sladkorja. Pač, tudi za ta slučaj imamo zanesljivo sredstvo, da sadje in pijače iz njega obvarujemo pred pokvarjenjem. V to svrhu moramo pa glivice in njihove trose na sadju uničiti in sadje potem tako zavarovati, da se glivice ne morejo zopet iznova zatrositi vanj. Na ta način se bo sadje ohranilo popolnoma neizpremenjeno, kakor dolgo hočemo — njegova trpežnost ne omejena brez ozira na to, ali mu pridamo kaj sladkorja ali pa nič.

Kako pa uničimo glivice in njih trose na sadju? Prav lahko, hitro in zanesljivo! Snažno oprano in obsušeno sadje vložimo v primerne steklene posode, ki morajo imeti seveda dovolj širok vrat, za sadne sokove so pa dobre vsakovrstne navadne steklenice od vina, piva, slatine itd. Tako pripravljene posode, napolnjene tesno in brez vode, ali nalite s sadnim sokom, postavimo v lonec ali kotel, ki ga naitjemo z vodo do blizu vratu steklenic. Sedaj vodo segrejemo najmanj na 75 stop. C. Če pa nimamo termometra, pa naj vre. V vreli vodi pustimo posode s sadjem kake pol ure. V tem času vročina pomori vse glivice in trose na sadju in v sadnem soku — sadje je sterilizirano.

To pa še ne zadostuje. Ko bi steklenice pustili odprte, bi se takoj zopet zatrosili iz zraka trosi yanje in razgrevanje bi bilo brezuspešno. Zato je pa treba posode s sadjem ali sadnim sokom zapreti, in sicer še preden jih denemo razgrevat, zapreti jih pa moramo tako trdno, da ne more zrak do sadja ali do sadnega soka — t. j. neprodušno. Tako zapiranje pa ni lahko, kakor bi kdo mislil. Pergamentna obveza ne drži zraka, tudi navaden zamašek sam ne zapre neprodušno. Niti dober mehur ni vedno zanesljiv.

Popolnoma zanesljivo neprodušno zapri steklen pokrovec z gumijevim obročkrom, kakor je vpeljan pri vseh novjših konservnih steklenicah. Paziti je le na to, da rob steklenice in pokrova ni okružen in gumijev obroček mora biti prožen. Steklenice zapremo takoj, ko jih napolnimo s sadjem ali sokom, torej preden jih denemo sterilizirati. Da med sterilizacijo pokrovec ne zdrkne s steklenice, ga moramo pritrditi s kovinsko vzmetjo. Potrebno je tudi, da je steklenični vrat, rob pokrova in gumijev obroček popolnoma suh, ko se steklenica zapira.

Po končani sterilizaciji vzamemo steklenice takoj iz lonca in jih pustimo, da se shlade. Se le čez več ur, ko so popolnoma mrzle, snamemo vzmet s pokrova. Ako je vse v redu, se pokrovec tako trdno drži steklenice, da ga ne moremo odtrgati od nje — zračni tlak je tista sila, ki nam tako izvrstno služi. Take conserve so neprodušno zaprte in ako so dobro sterilizirane, se tudi 10 let ne bodo izpremenile, dasi ni v njih niti trohice sladkorja.

Prav isti uspeh dosežemo, ako v takih posodah konserviramo grah, fižol, paradižnike, sparglje, karfijole itd. Razloček je samo ta, da moramo zelenjad dalj časa sterilizirati (eno do poldrugo uro) in pa čez en, najkasneje čez dva dni sterilizacijo za ¼ ure ponoviti. Kakor smo že omenili, sadju ne pridajmo nič vode, ker pri razgrevanju da iz sebe precej lastnega soka. Zelenjadi pa prilijemo, potem ko smo jo napolnili v steklenice, nekoliko osoljene vode (da se ga nekako čez polovico steklenice).

Iz povedanega je razvidno, da pri modernih konservnih steklenicah z gumijevim obročkrom in steklenim pokrovom prav lahko dosežemo absolutno neprodušnost. Žal, da takih steklenic sedaj ni dobili,